

غرایز انسانی، بایدها و نبایدها

دفتر همکاری حوزه و آموزش و پرورش

تدوین: محمد مهدی فجری

ضرورت سیاست گذاری

یکی از نعمتهای الهی وجود غرایز در نهاد انسان است که مایه بقای او محسوب می شود. اما با توجه به تأکید اسلام بر پاسخگویی مناسب به همه غرایز از سویی و دستور بر اعتدال و میانه روی از سوی دیگر و نیز در تضاد بودن برخی از غرایز با یکدیگر، ضرورت برنامه ریزی و سیاست گذاری در این زمینه آشکار می گردد؛ چنان که می بینیم توجه خاص بشر به حب جاه، موجب تحت الشعاع قرار

گرفتن سایر غرایز مثل توجه به دوستان و محبت به فرزندان می شود. امام علی علیه السلام می فرماید: «مَنْ لَمْ يَسُنْ نَفْسَهُ أَضَاعَهَا؛ هر کس برای نفس خود سیاست گذاری نکند، آن را ضایع خواهد کرد.»

روشن است که سیاست گذاری برای مملکت دل از سیاست گذاری برای یک شهر و کشور مهم تر است. در صورتی که انسان نتواند برنامه و

اول. سرکوب غریزه ممنوع

سرکوب به معنی خوار و زبون ساختن شخص یا چیزی است.^۱

اولین اصل مهم که اسلام بر آن تأکید فرموده، اصل عدم سرکوب غریزه است. شهید مطهری رحمته الله علیه ضمن اشاره به اینکه کاوشها و کشفیات در یک قرن اخیر، ثابت کرده است که سرکوب غرایز و تمایلات بالاخص غریزه جنسی مضرات و خطرات فراوانی به بار می آورد، می فرماید: «غرایز سرکوب شده و ارضا نشده پنهان از شعور ظاهر، جریاناتی را طی می کنند که چه از نظر فردی و چه از نظر اجتماعی، فوق العاده برای بشر گران تمام می شود».^۲

در جای دیگر می فرماید: «روانشناسان ریشه بسیاری از عوارض ناراحت کننده عصبی و بیماریهای روانی و اجتماعی را احساس محرومیت، خصوصاً در زمینه امور جنسی تشخیص داده اند.

سیاست مناسبی در قبال غرایز و تمایلات خویش اتخاذ کند، خواسته یا ناخواسته در مرحله سقوط قرار می گیرد و ممکن است همانند برخی حکام جور، کشور یا حتی جهان را دچار تشنج سازد. در این میان، سیاستی که از دین نشئت می گیرد، می تواند مانعی بر افراط و تفریط و سقوط و تباهی باشد.

قوانین و اصول حاکم بر ارضای

غرایز

چنان که گفته شد، غرایز در وجود انسان طبیعی و غیر قابل انکار بوده، هدایت و ارضای صحیح آن، زمینه ساز اصلاح فرد و جامعه و انحراف از آن، سرچشمه بسیاری از مفسدات فردی و اجتماعی خواهد بود. بر این اساس، دین مبین اسلام با ترسیم برنامه ای کامل و دقیق، انسان را برای پیمودن مسیر تکامل و جلوگیری از سقوط یاری کرده و با ارائه راهکارهایی مناسب، ضمن پاسخگویی به تمامی غرایز بشری، از افراط و تفریط در آن جلوگیری به عمل آورده است. این راهکارها عبارت اند از:

۱. فرهنگ فارسی عمید، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۶، ج ۲، ص ۱۱۹۷.

۲. مجموعه آثار شهید مطهری، ج ۱۹، ص ۶۵۶.

آنها ثابت کرده‌اند که محرومیتها مبدأ تشکیل عقده‌ها، و عقده‌ها احیاناً به صورت صفات خطرناک مانند: میل به ظلم و جنایت، کبر و حسادت، انزوا و گوشه‌گیری، بدبینی و غیره تجلی می‌کند. اصل بالا در موضوع زیانهای سرکوب غرایز از نوع کشفیات فوق العاده با ارزش روانی است و در ردیف ارزنده‌ترین موفقیت‌های بشر است.^۱

اسلام عزیز نه تنها با سرکوب غرایز مخالف است و آن را موجب به تعطیل کشیده شدن غرایز و عبث بودن خلقت آنها می‌داند، بلکه بر ارضای غرایز به طور کامل و بر اساس دستورات دین پا فشاری می‌کند.

در مقابل، برخی عدم سرکوب را به معنی آزادی مطلق تفسیر کرده‌اند. اشتباه این افراد که برای جلوگیری از سرکوب غرایز و رشد استعدادها، رژیم اخلاق آزاد را پیشنهاد کرده‌اند، ناشی از نادیده گرفتن تفاوت شگرف انسان و حیوان است. آنها به این جهت توجه نکرده‌اند که میل به بی‌نهایت در سرشت انسان نهفته است و با آزاد گذاشتن آن در هیچ نقطه‌ای متوقف

نخواهد شد.

دوم. تعادل بین غرایز

یکی دیگر از اصول حاکم بر ارضای غریزه، اصل تعادل در غرایز است. اساس اسلام بر تعادل و میانه روی در امور است. افراط و تند روی و تفریط و کند روی در طول تاریخ، آثار ناپسندی از خود بر جای گذاشته و منشأ گرفتاریهای فراوانی شده است. بر اساس همین نگرش، دین اسلام آزادی مطلق در غرایز و نیز سرکوب آن را به شدت منع کرده و از رشد یک غریزه به گونه‌ای که به دیگر غرایز لطمه وارد کند، نهی فرموده است؛ چرا که غرایز همانند رودخانه‌ای است که اگر کسانالیزه شود، قابل استفاده و آرامش بخش خواهد بود؛ اما اگر غرایز رها شوند و تعادل آنها به هم بخورد، همانند سیل تخریب کننده خواهند بود.

شاید بتوان علت بسیاری از افراط و تفریطها را عدم شناخت نیازهای واقعی دانست؛ چرا که اگر انسان

۱. همان.

روایت زنی است که خدمت امام صادق علیه السلام رسید و عرض کرد: «إِنِّي امْرَأَةٌ مُتَبَتِّلَةٌ فَقَالَ وَمَا التَّبْتُلُ عِنْدَكَ قَالَتْ لَا أَتَزَوَّجُ قَالَ وَلِمَ قَالَتْ أَلْتَمِشُ بِذَلِكَ الْفَضْلَ فَقَالَ انصُرِي فِي فَلَوْ كَانَ بِذَلِكَ فَضْلاً لَكَانَتْ فَاطِمَةُ عليها السلام أَحَقَّ بِه مِنْكَ إِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ يَسْبِقُهَا إِلَى الْفَضْلِ؛^۱ من زنی «متبتله» هستم.

حضرت فرمود: مقصودت از تبتل چیست؟ جواب داد: تصمیم دارم هرگز ازدواج نکنم. فرمود: برای چه؟ گفت: برای نیل به فضیلت و کمال. حضرت فرمود: از این تصمیم منصرف شو! اگر خود داری از ازدواج فضیلتی در بر می داشت، حضرت زهرا علیها السلام به درک این فضیلت از تو شایسته تر بود و احدی در فضیلت بر او پیشی نگرفته است.»

آنچه می توان به عنوان وظیفه مبلغان گرامی و اولیا و مربیان بر شمرده، آن است که ضمن در نظر گرفتن مخاطب، مخصوصاً مخاطب^۲ جوان و

نیازهای واقعی خویش را بشناسد و به اندازه نیاز به هر غریزه پاسخ گوید، هیچ گاه بی بند و باری در غریزه شهوت، شکم پرستی در غریزه گرسنگی، انباشت ثروت و علاقه به پست و مقام در غریزه تفوق طلبی، و تکبر و خود پسندی در غریزه حب نفس به وجود نخواهد آمد.

شعار اسلام در همه نیازمندیهای انسان، اصل تعدیل است. «نه تعطیل، نه تحریک، بلکه تعدیل.»

کنترل غرایز

حال که اصل تعادل و لزوم آن در غرایز بیان شد، لازم است به این نکته اشاره شود که در جامعه اسلامی بحث کنترل، به معنی محدود کردن نمی باشد. وضع راهکارهای مناسب گویای این مطلب است که اسلام در صدد مبارزه با افراط و تفریط و مقابله با اثرات ناشی از آن است. به عنوان نمونه، اگر اسلام با تمام مظاهر بی بند و باری و روابط نامشروع مبارزه می کند، در مقابل بر سنت ازدواج به صورتهای مختلف تأکید می کند و عدم ازدواج را سنت شکنی می داند. مؤید این مطلب،

۱. الفروع من الکافی، ج ۵، ص ۵۰۹.

۲. در نظر گرفتن مخاطب و نوع برخورد با او جزء سیره معصومین علیهم السلام بوده است. آنان با هر کس به اندازه عقل و ظرفیتش سخن می گفته اند.

نوجوان راههای مناسب برای ارضای غریزه را به آنان گوشزد نموده و مسیر صحیح و سالم را به آنان معرفی کنند. به عنوان مثال، اگر جوان داوطلبانه به دنبال کنترل غریزه شهوانی خویش باشد، می‌توان او را با راههای زیر آشنا ساخت:

الف. شناسایی منشأ شهوات

۱. مال و ثروت

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «الْمَالُ مَادَّةُ الشَّهَوَاتِ»^۱ دارایی و ثروت مایه اصلی شهوات [بشر] است.»

۲. چشم

امیر المؤمنین علیه السلام می‌فرماید: «نِعْمَ صَارِفُ الشَّهَوَاتِ غَضُّ الْأَبْصَارِ؛ بهترین عامل روی گردانی از خواهشها و امیال فرو بستن چشمهاست.»

آن حضرت در پاسخ به سؤال کسی که پرسید: «بِمَاذَا يُسْتَعَانُ عَلَى غَضِّ الْبَصَرِ؟ چگونه چشمان خود را از [حرام] فرو بندیم؟» فرمود: «بِالْحُمُودِ تَحْتَ سُلْطَانِ الْمُطَّلِعِ عَلَى سِرِّكَ وَالْعَيْنِ جَاشُوسِ الْقَلْبِ وَتَرِيدُ الْعَقْلُ فَعَضُّ بَصْرِكَ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِدِينِكَ وَيَكْرَهُهُ قَلْبُكَ وَتُنْكِرُهُ عَقْلُكَ»^۳ با در نظر گرفتن قدرت

خداوندی که مطلع بر اسرار توست؛ در حالی که چشم جاسوس قلب و رابط [بین چشم و] عقل است. پس چشمانت را از آن چیزی که لایق دینت نیست و قلبت [از آن] اکراه دارد و عقلت آن را انکار می‌کند، فرو بند!»

ب. شناخت مقام معنوی خویش

در صورتی که انسان به شأن و مقام و شخصیت خویش واقف گردد، خواهد توانست به راحتی بر لجام گسیختگی غریزه شهوت فائق آید؛ چنان‌که حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

«مَنْ كَرُمَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ هَانَتْ عَلَيْهِ شَهَوَاتُهُ»^۴ هر کس شخصیتش برایش کریم و بزرگ باشد، شهواتش برای او خوار می‌شود.»

و نیز می‌فرماید: «مَنْ عَرَفَ شَرَفَ مَعْنَاهُ صَانَهُ عَنْ ذَنَائِهِ شَهَوَاتِهِ»^۵ کسی که شرافت ذاتی خویش را بشناسد، [این شناخت] او را از پستی شهوت مصون

۱. غرر الحکم، ج ۱، ص ۱۵۳.

۲. همان، ج ۶، ص ۱۶۴.

۳. مصباح الشریعة، مؤسسة اعلمی للمطبوعات، بیروت، ۱۴۰۰ق، ص ۹.

۴. نهج البلاغة، حکمت ۴۴۹.

۵. غرر الحکم، ج ۵، ص ۴۳۸.

می دارد.»

ج. شناخت راههای کم شدن

شهوة

۱. عقل و حکمت

امیر المؤمنین علیه السلام می فرماید: «مَنْ كَمَلَ عَقْلَهُ اسْتَهَانَ بِالشَّهَوَاتِ؛ کسی که عقلش کامل گردد، شهوتش را خوار می کند.»

و نیز می فرماید: «كُلَّمَا قَوَّيْتِ الْحِكْمَةَ ضَعُفَتِ الشَّهْوَةُ؛ هر گاه حکمت قوی گردد، شهوت ضعیف می شود.»

۲. عفت

حضرت علی علیه السلام می فرماید: «الْعِفَّةُ تُضْعِفُ الشَّهْوَةَ؛ عفت، شهوت را ضعیف می کند.»

۳. یاد مرگ

حضرت علی علیه السلام می فرماید: «فَاكْثِرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ عِنْدَ مَا تَنَازَعْتُمْ إِلَيْهِ أَنْفُسُكُمْ مِنَ الشَّهَوَاتِ وَكَفَى بِالْمَوْتِ وَاعْظًا؛ وقتی نفس شما خواست شما را با شهوات به تباهی بکشاند، زیاد به یاد مرگ باشید؛ زیرا برای موعظه، یاد مرگ کافی است.»

اگر جوان حاضر به چشم پوشی از غرایز شهوانی خویش نگردد و

راههای یاد شده در او تأثیرگذار نباشد، لازم است او را با ضررهای دنیوی، جسمی و روحی آزاد گذاشتن بی قید و بند غریزه شهوت آشنا سازیم. به عنوان نمونه، یکی از مواردی که در تحریک غریزه شهوت تأثیر بسزایی دارد، چشم چرانی است و بازگو کردن ضررهای جسمی و روحی آن، باز دارندگی بسیار زیادی در جوان و نوجوان ایجاد خواهد کرد؛ ضررهایی همچون:

۱. حسرت طولانی

اگر چه نگاه حرام موجب لذت آنی است، اما گاه یک نگاه، انسان را برای همیشه در حسرت فرو می برد و همین باعث به هم ریختن سیستم عصبی می شود. امام صادق علیه السلام می فرماید: «النَّظْرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ وَكَمْ مِنْ نَظْرَةٍ أَوْزَنَتْ حَسْرَةً طَوِيلَةً؛ نگاه حرام تیری است از تیرهای

۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۱۲.

۲. غرر الحکم، ج ۴، ص ۶۲۲.

۳. همان، ج ۲، ص ۱۵۲.

۴. الامالی، شیخ صدوق، دار الثقافة، قم، چاپ اول، ۱۴۱۴ق، ص ۲۸.

۵. وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۱۹۱.

از موارد دیگر، از جمله ضررهای جسمی و روحی چشم چرانی است.^۲
سوم: طغیان یک غریزه عامل

شکستن تعادل غرایز

چنان‌که اشاره شد، تعادل بین غرایز و عدم سرکوب آنها، دو اصل مهم و اساسی است که اسلام تأکید فراوانی بر آن دارد. در این میان، آنچه حایز اهمیت است اینکه عدم توجه به این دو اصل، می‌تواند تعادل سایر غرایز و امیال را نیز با مشکل مواجه سازد. بنابراین، افراط و تفریط در مورد ارضای غرایز، خواه ناخواه تعادل روحی و روانی فرد را به هم می‌ریزد که یقیناً زود یا دیر در جایی دیگر بروز خواهد کرد؛ چنان‌که تکرار استمناء، در بلند مدت عقیم شدن انسان و سلب لذت جماع حلال را به دنبال دارد و نیز پرخوری که لذت عبادت را از انسان سلب می‌کند.

به همین دلیل است که اسلام به

زهرآگین شیطان و چه بسا نگاهی که حسرت و پشیمانی طولانی از خود به جای می‌گذارد.»

۲. آینده مجهول

جوان چشم چران به هیچ وجه نخواهد توانست آینده خوبی داشته باشد؛ چرا که به دلیل دیدن افراد متفاوت، هیچ کس را مناسب ازدواج نمی‌بیند و با هیچ فردی آرام و قرار نخواهد گرفت؛ به خلاف مؤمنان که ازدواج بهترین راه رسیدن آنان به آرامش می‌باشد؛ همچنان‌که قرآن مجید می‌فرماید: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾^۱ «و از نشانه‌های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید و در میانتان مودت و رحمت قرار داد. در این، نشانه‌هایی است برای گروهی که تفکر می‌کنند.»

۳. ضررهای جسمی و روحی

تپش قلب، ضعف و خستگی عمومی، سردرد، بی‌قراری، بی‌خوابی، کم‌اشتهایی، خستگی فکری و بسیاری

۱. روم/ ۲۱.

۲. آنچه باید یک زن بداند، اسد الله محمدی نیا، مرکز علمی فرهنگی مسجد صاحب الزمان (عج)، ورامین، چاپ چهارم، ۱۳۷۴ ق، ص ۳۶۳.

و بر آن تأکید فراوانی کرده است. نهی از به رو خوابیدن، جدا بودن محل استراحت والدین و فرزندان، عدم خوابیدن بچه‌ها حتی از یک جنس در زیر یک رو انداز، عدم پوشیدن شلوارهای تنگ، و پوشش زنان نامحرم در مقابل نوجوانان ممیز، از جمله دستوراتی است که در جهت عدم تحریک قوه شهوانی و بیداری زود هنگام آن صادر شده است.

رسول اکرم ﷺ می‌فرماید: «الصَّبِيُّ وَالصَّبِيَّةُ وَالصَّبِيُّ وَالصَّبِيَّةُ وَالصَّبِيَّةُ وَالصَّبِيَّةُ وَالصَّبِيَّةُ وَالصَّبِيَّةُ يُفَرَّقُ بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ لِعَشْرِ سِنِينَ؛^۱ بستر خواب پسر بچه با پسر بچه و پسر بچه با دختر بچه و دختر بچه با دختر بچه در سن ده سالگی باید از هم جدا شود.»
حضرت علیؑ می‌فرماید: «لَا يَنَامُ الرَّجُلُ عَلَى وَجْهِهِ وَمَنْ رَأَيْتُمُوهُ نَائِمًا عَلَى وَجْهِهِ فَأَنْبِئُوهُ وَلَا تَدْعُوهُ؛^۲ مرد نباید به رو بخوابد و هر کس را دیدید که به رو خوابیده، بیدارش کنید و ره‌ایش نکنید.»

۱. وسایل الشیعة، ج ۲۰، ص ۲۳۱.

۲. الخصال، شیخ صدوق، مؤسسة الاعلمی للمطبوعات، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق، ج ۲، ص ۶۱۳.

غرایز همانند رودخانه‌ای است که اگر کانالیزه شود، قابل استفاده و آرامش بخش خواهد بود؛ اما اگر رها شوند و تعادل آنها به هم بخورد، همانند سیل تخریب کننده خواهند بود

سنت ازدواج تأکید فراوان دارد و حتی در صورت لزوم، ازدواج موقت و تعدد زوجات را جایز دانسته است تا غریزه شهوت به خوبی پاسخ داده شود.

چهارم: تدریج در ارضاء

اصل بسیار مهم دیگر، تدریج در ارضاء می‌باشد. آنچه مسلم است توجه زودتر از موعد به یک غریزه، عواقب ناگواری را متوجه فرد و اطرافیان می‌کند. به عنوان نمونه، اسلام والدین را از عواملی که منجر به ارضای زود هنگام غریزه شهوت در کودکان و نوجوانان شود، به شدت بر حذر داشته

تربیتی است که شارع مقدس تأکید فراوانی بر آن نموده است. سفارش به ازدواج و تسریع در آن از سفارشهای پیامبر اعظم ﷺ است. رسول مکرم اسلام ﷺ می فرماید: «مَا بَيْنِي فِي الْإِسْلَامِ بِنَاءٌ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَأَعَزُّ مِنَ التَّزْوِيجِ»^۲ هیچ بنایی در اسلام پایه گذاری نشده است که در پیشگاه خداوند محبوب تر و عزیزتر از امر ازدواج باشد.»

و نیز می فرماید: «يَا مَغَشَرَ السَّيِّبِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ النَّبَاءَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَحْضَى لِلْبَصْرِ وَأَخْضَنُ لِلْفَرْجِ»^۳ ای گروه جوانان! هر یک از شما که قدرت ازدواج دارد، حتماً اقدام کند؛ چرا که این خود بهترین وسیله ای است که چشم را [از نگاههای آلوده] و عورت را [از بی عفتی و گناه] محافظت می کند.»

و نیز می فرماید: «بِشَرِّ أُمَّتِي عَزَّائِبُهَا»^۴ جوانان بی همسر بدترین افراد

بر اساس همین اصل مهم تربیتی است که اسلام وارد شدن به محل استراحت والدین را در سه وقت مشروط به اجازه می داند. قرآن مجید می فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَ عَلَيْكُمْ مِنَ الَّذِينَ سَلَكُوا أَيْمَانَكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَ مِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ»؛^۱ «ای کسانی که ایمان آورده اید! بردگان شما و همچنین کودکانتان که به حد بلوغ نرسیده اند، در سه وقت باید [برای ورود به محل استراحت شما] از شما اجازه بگیرند: پیش از نماز صبح، و در نیمروز هنگامی که لباسهای [معمولی] خود را بیرون می آورید و بعد از نماز عشا. این سه وقت خصوصی برای شماست.»

پنجم: تأخیر در ارضاء ممنوع

همان گونه که تحریک زود هنگام غرایز، عواقب سوئی را به همراه دارد، تأخیر در ارضاء و عدم پاسخ گویی به موقع نیز تأثیرات منفی بسیاری را به بار می آورد.

این اصل یکی از اصول مهم

۱. نور/ ۵۸.

۲. بحار الانوار، محمدتقی مجلسی، دار احیاء التراث، بیروت، ج ۱۰۰، ص ۲۲۲.

۳. مکارم الاخلاق، علامه طبرسی، مؤسسه اعلمی للمطبوعات، بیروت، ۱۳۹۲ ق، ص ۱۹۷.

۴. بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۲.

امت من هستند.»

آنسچه می‌توان دلیل عمده ممنوعیت تأخیر در ارضاء عنوان کرد، آن است که میل جنسی همانند سایر امیال بدون ارضاء از بین نمی‌رود و انسان به آرامش نمی‌رسد.

از نگاه روان‌شناسان اگر چه میل جنسی از سویی به جسم مرتبط است، اما از سوی دیگر عطش روحی همراه آن به سادگی و بدون ارضاء از بین نمی‌رود و تأخیر، ضررهای بسیاری را متوجه جسم و روح انسان خواهد کرد. همین امر در سایر غرایز نیز مشاهده می‌شود؛ چنان‌که اگر به غریزه تشنگی و گرسنگی دیر پاسخ داده شود، علاوه بر زیانهایی که متوجه جسم انسان می‌شود، به سیستم روانی نیز آسیب می‌رساند.

از این رو، حضرت علی علیه السلام به عده‌ای که در کناری نشسته بودند و به زن زیبایی که از کنار آنها می‌گذشت، نگاه می‌کردند، فرمود:

«إِنَّ أَبْصَارَ هَذِهِ الْفُحُولِ طَوَامِخٌ وَإِنَّ ذَلِكَ سَبَبٌ هَبَّاهَا فَإِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى امْرَأَةٍ تَغْجِبُهُ فَلْيَكْلِمَنَّ أَهْلَهُ فَإِنَّمَا هِيَ امْرَأَةٌ

کافرأیه؛^۱ همانا دیدگان این مردان به منظره شهوت‌آمیز دوخته شده است و به هیجان آمده‌اند. هر گاه کسی از شما با نگاه به زنی به شگفتی آید، با همسرش بیامیزد که او نیز زنی چون زن وی می‌باشد.»

ششم: توجه به سازگاری احکام

غرایز با قوانین طبیعت

اصل مهم دیگری که توجه به آن حایز اهمیت است، انطباق تمامی دستورات اسلام در مورد غرایز با قوانین طبیعت و تطابق آن با یافته‌های امروزی است.

اگر اسلام عزیز پر خوری را مضر به حال جسم می‌داند، استمنا را نیز مسیر غیر طبیعی ارضاء می‌داند، از تحریک بدون ارضاء جلوگیری می‌کند، ارضاء از راه حرام را منع می‌کند، افراط و تفریط در مورد یک غریزه را مضر به حال جسم و روح می‌داند، تمامی مظاهر محرک را حرام می‌شمارد و والدین را از نتایج بلوغ زودرس بر حذر می‌دارد و اگر صدها

۱. نهج البلاغه، حکمت ۴۲۰.

شعار اسلام در همه نیازمندیهای انسان، اصل تعدیل است. «نه تعطیل، نه تحریک، بلکه تعدیل.»

فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، قضایی و انتظامی، تمام توان خویش را به کار گیرند، خواهند توانست نقش عمده‌ای در کاستن انحرافات جنسی و ارضای صحیح غرایز ایفا کنند. اینکه چه فیلم، موسیقی، کتاب و مجله‌ای مجاز می‌باشد و اینکه برای کم کردن فاصله بین بلوغ و ازدواج چه سیاستهایی باید به اجرا در آید و موارد بسیار دیگر، از جمله مسائلی است که به عهده حاکمان می‌باشد.

و آخر آنکه شناساندن غرایز و راههای صحیح ارضای آنها به والدین و همچنین جوانان و نوجوانان و وظیفه‌ای است که بر عهده مبلغان گرامی نهاده شده است.

مورد دیگری را که مورد تأکید قرار داده است، با قوانین طبیعی و نتایج تحقیقات علمی دانشمندان بسنجیم، به دقت نظر اسلام و سازگاری احکام غرایز با قوانین طبیعی پی خواهیم برد. البته علوم تجربی و معرفت بشری هیچ گاه به کُنه دستورات اسلامی و آسمانی پی نخواهد برد و تنها در برخی موارد می‌توانند از جزئیات و لطایف آن پرده بردارند. خلاصه آنکه مخفی نگاه داشتن روابط جنسی والدین در خانه، کنترل نامحسوس فرزندان در بیرون از خانه، یافتن نیازهای جوان و نوجوان و شناسایی راههای صحیح ارضای آنها و پاسخ مناسب به آن نیازها، از جمله وظایف والدین است. اگر والدین - به خصوص مادر - در خانه به وظایف خویش به شایستگی عمل کنند و بتوانند فضای روحی مطلوبی فراهم نمایند و اگر حکومت اسلامی با توجه به در اختیار داشتن امکانات وسیع